



# **ΜΙΑ ΑΣΦΑΛΗΣ ΕΥΡΩΠΗ Σ' ΕΝΑΝ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΚΟΣΜΟ**

## **ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ**

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2003

## Εισαγωγή

Η Ευρώπη δεν είχε γνωρίσει ποτέ τέτοια ευημερία, ασφάλεια και ελευθερία όπως σήμερα. Τη βία που σημάδεψε το πρώτο μισό του εικοστού αιώνα διαδέχτηκε μια περίοδος ειρήνης και σταθερότητας άνευ προηγούμενου στην ευρωπαϊκή ιστορία.

Ζωτικής σημασίας στοιχείο αυτής της εξέλιξης υπήρξε η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που άλλαξε το χαρακτήρα των σχέσεων μεταξύ των κρατών μας αλλά και τη ζωή των πολιτών μας. Οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν αναλάβει τη δέσμευση να διακανονίζουν ειρηνικά τις διαφορές τους και να συνεργάζονται μέσω κοινών θεσμών. Σ' αυτό το διάστημα, εξαπλώθηκε σταδιακά το κράτος δικαίου και η δημοκρατία, με αποτέλεσμα αυταρχικά καθεστώτα να μετασχηματιστούν σε ασφαλείς, σταθερές και δυναμικές δημοκρατίες, ενώ οι διαδοχικές διευρύνσεις καθιστούν ήδη πραγματικότητα το όραμα μιας ενωμένης και ειρηνικής ηπείρου.

***Καμία χώρα δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τελείως μόνη της τα πολύπλοκα προβλήματα των καιρών μας.***

Κρίσιμης σημασίας ρόλο στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την ασφάλεια της Ευρώπης έπαιξαν, ιδίως μέσω του ΝΑΤΟ, οι ΗΠΑ, οι οποίες, με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, βρέθηκαν σε κυρίαρχη θέση ως στρατιωτικοί παράγοντες. Παρ' όλα αυτά, καμία χώρα δεν είναι σε θέση ν' αντιμετωπίσει τα

πολύπλοκα προβλήματα της εποχής μας τελείως μόνη της.

Η Ευρώπη εξακολουθεί ν' αντιμετωπίζει απειλές και προκλήσεις στο θέμα της ασφάλειας. Οι συγκρούσεις που ξέσπασαν στα Βαλκάνια μας θυμίζουν ότι ο πόλεμος δεν έχει εκλείψει από την ήπειρό μας. Τα τελευταία δέκα χρόνια δεν υπήρξε περιοχή του κόσμου που να μην την άγγιξαν οι ένοπλες συρράξεις. Οι περισσότερες απ' αυτές ήταν ενδοκρατικές μάλλον παρά διακρατικές, και τα θύματά τους ήταν κατά το πλείστον άμαχοι.

Ως ένωση 25 κρατών με πάνω από 450 εκατομμύρια κατοίκους που παράγουν το ένα τέταρτο του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος (ΑΕΠ) της οικουμένης, και με το ευρύ φάσμα μέσων που διαθέτει, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί θέλοντας και μη παράγοντα της παγκόσμιας σκηνής. Στην τελευταία δεκαετία, ευρωπαϊκές δυνάμεις αναπτύχθηκαν στο εξωτερικό σε μέρη μακρινά, όπως το Αφγανιστάν, το Ανατολικό Τιμόρ και τη Λ. Δ. του Κογκό. Η αυξανόμενη σύγκλιση των ευρωπαϊκών συμφερόντων και η ενίσχυση της αμοιβαίας αλληλεγγύης μέσα στην Ένωση μας καθιστούν πιο αξιόπιστο και αποτελεσματικό παράγοντα. Η Ευρώπη θα έπρεπε να είναι διατεθειμένη να αναλάβει μερίδιο της ευθύνης για την ασφάλεια της υφηλίου και την οικοδόμηση ενός καλύτερου κόσμου.

***Ως ένωση 25 κρατών με πάνω από 450 εκατομμύρια κατοίκους και με το ένα τέταρτο του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος (ΑΕΠ) της οικουμένης, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μοιραία παράγοντα της παγκόσμιας σκηνής, και θα πρέπει να είναι διατεθειμένη να αναλάβει μερίδιο της ευθύνης για την ασφάλεια της υφηλίου και την οικοδόμηση ενός καλύτερου κόσμου.***

## I. ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ : ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΕΣ ΑΠΕΙΛΕΣ

### Παγκόσμιες προκλήσεις

Το μεταψυχροπολεμικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από διαρκώς πιο ανοιχτά σύνορα, με άρρηκτα συνδεδεμένες τις εσωτερικές και τις εξωτερικές πτυχές της ασφάλειας. Οι εμπορικές και επενδυτικές ροές, η τεχνολογική ανάπτυξη και η εξάπλωση της δημοκρατίας έχουν φέρει σε πλήθος ανθρώπων ελευθερία και ευημερία, άλλοι όμως αντιλαμβάνονται την παγκοσμιοποίηση ως πηγή απογοητεύσεων και αδικίας. Οι εξελίξεις αυτές έχουν, εξάλλου, διευρύνει τα περιθώρια που ανοίγονται στις μη κρατικές ομάδες προκειμένου να έχουν κάποιο ρόλο στις διεθνείς υποθέσεις, ενώ έχουν επιτείνει την εξάρτηση της Ευρώπης από μια διασυνδεδεμένη υποδομή στις μεταφορές, την ενέργεια, τις πληροφορίες και άλλους τομείς, καθιστώντας την έτσι και πιο τρωτή.

Από το 1990 και μετά, σκοτώθηκαν σε πολέμους σχεδόν 4 εκατομμύρια άνθρωποι, κατά το 90% άμαχοι, ενώ πάνω από 18 εκατομμύρια εγκατέλειψαν τις εστίες ή και τις χώρες τους λόγω συγκρούσεων.

**45 εκατομμύρια πεθαίνουν κάθε χρόνο από πείνα και υποσιτισμό... Το AIDS, συντελεί στη διάλυση των κοινωνιών... Η ασφάλεια αποτελεί προϋπόθεση της ανάπτυξης.**

Σε μεγάλο μέρος του αναπτυσσόμενου κόσμου, η ένδεια και οι αρρώστιες προξενούν ανείπωτα δεινά και εμπνέουν σοβαρές ανησυχίες από πλευράς ασφάλειας. Σχεδόν τρία δισεκατομμύρια άνθρωποι – ο μισός πληθυσμός της γης – ζουν με λιγότερο από 2 ευρώ την ημέρα. 45 εκατομμύρια πεθαίνουν κάθε χρόνο από πείνα και υποσιτισμό. Το AIDS έχει

εξελιχθεί σε μια από τις φονικότερες πανδημίες της ιστορίας και συντελεί στη διάλυση των κοινωνιών. Οι νεοεμφανιζόμενες ασθένειες μπορούν να εξαπλωθούν με ταχύτητα και να γίνουν παγκόσμια απειλή. Η νοτίως της Σαχάρας Αφρική είναι σήμερα φτωχότερη απ' ότι πριν από δέκα χρόνια. Σε πολλές περιπτώσεις, η έλλειψη οικονομικής ανάπτυξης συνδέεται με πολιτικά προβλήματα και βίαιες συγκρούσεις.

Η ασφάλεια αποτελεί προϋπόθεση της ανάπτυξης. Οι συγκρούσεις δεν καταστρέφουν μόνο την υποδομή, και δη την κοινωνική υποδομή – ενθαρρύνουν επίσης την εγκληματικότητα, αποθαρρύνουν τις επενδύσεις και καθιστούν αδύνατη την κανονική οικονομική δραστηριότητα. Ουκ ολίγες χώρες και περιοχές βρίσκονται παγιδευμένες σ' ένα φαύλο κύκλο συγκρούσεων, ανασφάλειας και φτώχειας.

Ο ανταγωνισμός για τους φυσικούς πόρους, και ιδίως για το νερό, που θα οξυνθεί λόγω της αλλαγής του κλίματος επί το θερμότερο στις επόμενες δεκαετίες, είναι πιθανό να δημιουργήσει ακόμη περισσότερες αναταραχές και μεταναστευτικές κινήσεις σε διάφορες περιοχές του κόσμου.

Ιδιαίτερο μέλημα για την Ευρώπη είναι η ενεργειακή μας εξάρτηση. Η Ευρώπη αποτελεί το μεγαλύτερο εισαγωγέα πετρελαίου και φυσικού αερίου παγκοσμίως. Οι εισαγωγές καλύπτουν το 50% περίπου της κατανάλωσης ενέργειας σήμερα, ποσοστό που αναμένεται να φτάσει το 70% το 2030. Το μεγαλύτερο μέρος των εισαγωγών ενέργειας προέρχεται από τον Περσικό Κόλπο, τη Ρωσία και τη Β. Αφρική.

### **Κύριες απειλές**

Φαίνεται πλέον απίθανο να υπάρξει μεγάλης κλίμακας επίθεση εναντίον κάποιου από τα κράτη μέλη. Η Ευρώπη, όμως, αντιμετωπίζει νέες απειλές, πιο ποικιλόμορφες, λιγότερο ευδιάκριτες και λιγότερο προβλέψιμες.

**Τρομοκρατία :** Η τρομοκρατία θέτει σε κίνδυνο ζωές, επιβάλλει μεγάλα έξοδα, επιδιώκει να υποσκάψει τον ανοιχτό και ανεκτικό χαρακτήρα των κοινωνιών μας, και συνιστά αυξανόμενη στρατηγική απειλή για ολόκληρη την Ευρώπη. Τα τρομοκρατικά κινήματα συχνά διαθέτουν εντυπωσιακά μέσα, διασυνδέονται με ηλεκτρονικά δίκτυα, και είναι διατεθειμένα να μετέρχονται απεριόριστη βία και να προκαλούν αθρόα θύματα.

Το τελευταίο κύμα τρομοκρατικών δραστηριοτήτων έχει παγκόσμια κλίμακα και συνδέεται με το βίαιο θρησκευτικό εξτρεμισμό. Τα αίτιά του είναι περίπλοκα, περιλαμβάνουν δε τις πιέσεις του εκσυγχρονισμού, τις πολιτιστικές, κοινωνικές και πολιτικές κρίσεις, και την αλλοτρίωση των νέων που ζουν σε ξένες κοινωνίες. Άλλωστε, το φαινόμενο αυτό συνιστά στοιχείο και της δικής μας κοινωνίας.

Η Ευρώπη αποτελεί και στόχο και βάση αυτού του είδους τρομοκρατίας : ευρωπαϊκές χώρες έχουν ήδη τεθεί στο στόχαστρο και δεχτεί επιθέσεις, ενώ έχουν ήδη ανακαλυφθεί γιάφκες μονάδων της Αλ Καΐντα στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ιταλία, στη Γερμανία, στην Ισπανία και στο Βέλγιο. Επιβάλλεται να αναληφθεί συνεννοημένη ευρωπαϊκή δράση.

**Η εξάπλωση των όπλων μαζικού ολέθρου** αποτελεί δυνητικά τη μεγαλύτερη απειλή κατά της ασφάλειάς μας. Τα καθεστώτα των διεθνών συνθηκών και οι διεθνείς ρυθμίσεις ελέγχου των εξαγωγών έχουν επιβραδύνει τη διάδοση των όπλων αυτών και των αντίστοιχων συστημάτων εκτόξευσης. Μπαίνουμε, όμως, τώρα σε μια νέα και επικίνδυνη περίοδο, όπου πλανάται το φάσμα ενός ανταγωνισμού σε όπλα μαζικού ολέθρου, ιδίως στη Μέση Ανατολή. Οι πρόοδοι των βιολογικών επιστημών μπορεί να οδηγήσουν σε αύξηση της καταστρεπτικής δύναμης των βιολογικών όπλων μέσα

***Το τελευταίο κρούσμα χρήσης όπλων μαζικού ολέθρου σημειώθηκε στο μετρό του Τόκιο το 1995, με διοχέτευση αερίου σαρίν, προκάλεσε δε το θάνατο 12 ατόμων και τη δηλητηρίαση χιλιάδων. Δυο χρόνια πρωτότερα, η οργάνωση Αούμ είχε ψεκάσει σπόρια άνθρακα σ' ένα δρόμο του Τόκιο.***

στα επόμενα χρόνια, ενώ σοβαρό ενδεχόμενο αποτελούν και οι επιθέσεις με χημικά και ραδιενεργά υλικά. Η διάδοση πυραυλικών τεχνολογιών προσθέτει άλλο ένα στοιχείο ανασφάλειας και διαρκώς αυξανόμενου δυνητικού κινδύνου για την Ευρώπη.

Το πιο εφιαλτικό σενάριο είναι το ενδεχόμενο να περιέλθουν όπλα μαζικού ολέθρου στα χέρια τρομοκρατικών ομάδων. Στην περίπτωση αυτήν, μια μικρή ομάδα θα ήταν σε θέση να προκαλέσει καταστροφές σε κλίμακα που μέχρι τώρα μόνο κράτη και στρατοί μπορούσαν να διανοηθούν.

**Περιφερειακές συγκρούσεις :** Προβλήματα σαν του Κασμίρ, της περιοχής των Μεγάλων Λιμνών και της Κορεατικής Χερσονήσου έχουν άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στα ευρωπαϊκά συμφέροντα, όπως βεβαίως έχουν και οι συγκρούσεις που σοβούν σε γεωγραφικά πλησιέστερες περιοχές, προπάντων δε στη Μέση Ανατολή. Οι βίαιες ή παγωμένες συγκρούσεις, που εξακολουθούν να σοβούν και στα σύνορά μας, αποτελούν απειλή για την περιφερειακή σταθερότητα. Καταστρέφουν ανθρώπινες ζωές και κοινωνικές και υλικές υποδομές, απειλούν δε τις μειονότητες, τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι συγκρούσεις μπορούν να οδηγήσουν σε εξτρεμισμό, τρομοκρατία και αποσάθρωση του κράτους, ενώ δημιουργούν ευκαιρίες και για το οργανωμένο έγκλημα. Η περιφερειακή ανασφάλεια υπάρχει κίνδυνος να τονώσει τη ζήτηση όπλων μαζικού ολέθρου. Ο πιο πρακτικός τρόπος αντιμετώπισης των συχνά δυσπροσδιόριστων αυτών νέων απειλών είναι μερικές φορές η ρύθμιση των παλιότερων προβλημάτων περιφερειακών συγκρούσεων.

**Αποσάθρωση του κράτους :** Η κακή διακυβέρνηση – η διαφθορά, η κατάχρηση εξουσίας, η αδυναμία των θεσμών και η έλλειψη λογοδοσίας – και οι εμφύλιες συγκρούσεις διαβρώνουν τα κράτη από μέσα. Σε μερικές περιπτώσεις, οι κρατικοί θεσμοί έχουν τελείως καταρρεύσει. Τα πιο περίτρανα πρόσφατα παραδείγματα είναι η Σομαλία, η Λιβερία και το Αφγανιστάν υπό τους Ταλιμπάν. Η κατάρρευση του κράτους συνδέεται με προφανείς απειλές, όπως το οργανωμένο έγκλημα ή η τρομοκρατία. Η αποσάθρωση του κράτους είναι άκρως ανησυχητικό φαινόμενο, υπονομεύει την παγκόσμια διακυβέρνηση και επαυξάνει την περιφερειακή αστάθεια.

**Οργανωμένο έγκλημα :** Η Ευρώπη αποτελεί πρώτη γραμμή στόχο για το οργανωμένο έγκλημα. Αυτή η εσωτερική απειλή για την ασφάλειά μας διαθέτει και μια σημαντική εξωτερική διάσταση : η διασυνοριακή διακίνηση ναρκωτικών, γυναικών, λαθρομεταναστών και όπλων συνιστά μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων των εγκληματικών συμμοριών, μπορεί δε και να έχει δεσμούς με την τρομοκρατία.

Τέτοιες εγκληματικές δραστηριότητες συνδέονται συχνά με ανίσχυρα ή αποσαθρωμένα κράτη. Τα έσοδα από τα ναρκωτικά πυροδοτούν την εξασθένηση των κρατικών δομών σε πολλές χώρες παραγωγής. Τα έσοδα από το εμπόριο πολύτιμων λίθων, ξυλείας και φορητών όπλων τροφοδοτούν συγκρούσεις σε άλλα μέρη της υφηλίου. Όλες αυτές οι δραστηριότητες υπονομεύουν τόσο το κράτος

δικαίου όσο και την ίδια την κοινωνική τάξη. Σε ακραίες περιπτώσεις, το κράτος φτάνει στο σημείο να κυριαρχείται από το οργανωμένο έγκλημα. Το 90% της ηρωίνης που κυκλοφορεί στην Ευρώπη προέρχεται από παπαρούνες καλλιεργούμενες στο Αφγανιστάν – όπου διάφοροι ιδιωτικοί στρατοί χρηματοδοτούνται χάρη στο εμπόριο των ναρκωτικών. Το μεγαλύτερο μέρος της ηρωίνης διανέμεται μέσω βαλκανικών εγκληματικών δικτύων που ευθύνονται και για 200.000 περίπου από τις 700.000 γυναίκες που πέφτουν θύματα διεθνούς σωματεμπορίας ανά τον κόσμο. Μια νέα διάσταση του οργανωμένου εγκλήματος που αξίζει να τύχει περισσότερης προσοχής είναι η αύξηση της πειρατείας κατά πλοίων.

Ο συνδυασμός όλων αυτών των στοιχείων – τρομοκράτες αποφασισμένοι να μετέλθουν άκρα βία, διαθεσιμότητα όπλων μαζικού ολέθρου, οργανωμένο έγκλημα, αποδυνάμωση των κρατικών συστημάτων και ιδιωτικοποίηση της δύναμης – καταδεικνύει ότι κινδυνεύουμε να βρεθούμε αντιμέτωποι με μια πραγματικά σοβαρότατη απειλή.

## II. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ζούμε σ' έναν κόσμο όπου ανοίγονται λαμπρότερες προοπτικές αλλά και μεγαλύτεροι κίνδυνοι παρά ποτέ. Το μέλλον θα εξαρτηθεί εν μέρει και από τις δικές μας ενέργειες. Πρέπει ταυτόχρονα να σκεπτόμαστε παγκόσμια και να ενεργούμε τοπικά. Για να προασπίσει την ασφάλειά της και να προαγάγει τις αξίες της, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει τρεις στρατηγικούς στόχους :

### Αντιμετώπιση των απειλών

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δραστηριοποιηθεί στην αντιμετώπιση των κύριων απειλών.

- Μετά τις 11 Σεπτεμβρίου, αντέδρασε με μέτρα όπως η θεσμοθέτηση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, η λήψη μέτρων για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και μια συμφωνία αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής με τις ΗΠΑ. Η Ένωση συνεχίζει την ανάπτυξη συνεργασίας σ' αυτόν τον τομέα και τη βελτίωση των αμυντικών της μηχανισμών.
- Επί χρόνια ασκεί πολιτικές κατά της διάδοσης των όπλων μαζικού ολέθρου. Η Ένωση μόλις συμφώνησε άλλο ένα πρόγραμμα δράσης το οποίο προβλέπει μέτρα για την ισχυροποίηση του Διεθνούς Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας, για αυστηρότερους ελέγχους επί των εξαγωγών και την αντιμετώπιση των παράνομων αποστολών και προμηθειών. Η Ένωση επιδιώκει απαρασάλευτα την ένταξη όλων των κρατών σε καθεστώτα πολυμερών συνθηκών, καθώς και την ενίσχυση των συνθηκών και των διατάξεων επαλήθευσης που περιέχουν.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση και διάφορα κράτη μέλη έχουν παρέμβει για να αντιμετωπίσουν περιφερειακές συγκρούσεις και να βοηθήσουν τα αποσαθρωμένα κράτη να ορθοποδήσουν ξανά, μεταξύ άλλων στα Βαλκάνια, στο Αφγανιστάν και στη Λ. Δ. του Κογκό. Η αποκατάσταση χρηστής διακυβέρνησης στα Βαλκάνια, η προαγωγή της δημοκρατίας και η εξασφάλιση στις εκεί αρχές της ικανότητας καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος αποτελούν έναν από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος μέσα στην Ένωση.

Στον αιώνα της παγκοσμιοποίησης, οι μακρινές απειλές μπορεί να είναι εξίσου ανησυχητικές όσο και εκείνες που έρχονται από πιο κοντά. Οι πυρηνικές δραστηριότητες της Β. Κορέας, οι πυρηνικοί κίνδυνοι στη Νότια Ασία, η διάδοση όπλων μαζικού ολέθρου στη Μέση Ανατολή, όλα αυτά αφορούν και ανησυχούν την Ευρώπη.

Τρομοκράτες και εγκληματίες είναι πια σε θέση να ενεργούν σε παγκόσμια κλίμακα :

***Στον αιώνα της παγκοσμιοποίησης, οι μακρινές απειλές μπορεί να είναι εξίσου ανησυχητικές όσο και εκείνες που έρχονται από πιο κοντά... Η πρώτη γραμμή άμυνας θα είναι συχνά στο εξωτερικό. Οι νέες απειλές είναι δυναμικές... Όσο νωρίτερα αρχίζει η πρόληψη των συγκρούσεων και των απειλών, τόσο καλύτερα.***

το ό,τι κάνουν στην Κεντρική ή στη Νοτιοανατολική Ασία μπορεί να συνιστά κίνδυνο για τις ευρωπαϊκές χώρες ή για τους πολίτες των. Αφετέρου, λόγω της παγκοσμιοποίησης των επικοινωνιών, γίνονται αμεσότερα αντιληπτές στην Ευρώπη οι περιφερειακές συγκρούσεις ή οι ανθρωπιστικές τραγωδίες που συμβαίνουν σε οποιαδήποτε γωνιά της γης.

Η παραδοσιακή μας – μέχρι και τον Ψυχρό Πόλεμο – αντίληψη της αυτοάμυνας βασιζόταν στο φόβο της εισβολής. Με τις νέες απειλές που εμφανίζονται, η πρώτη γραμμή άμυνας θα είναι συχνά στο εξωτερικό. Οι νέες απειλές είναι δυναμικές. Οι κίνδυνοι διάδοσης όπλων μαζικού ολέθρου αυξάνονται συν τω χρόνω, τα δε τρομοκρατικά δίκτυα θα γίνονται ολοένα πιο επικίνδυνα αν αφεθούν ανενόχλητα. Η αποσάθρωση του κράτους και το οργανωμένο έγκλημα εξαπλώνονται αν δεν τους δοθεί η πρέπουσα σημασία – όπως διαπιστώσαμε στη Δυτική Αφρική. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να είμαστε έτοιμοι να δράσουμε προτού ξεσπάσει η κρίση. Όσο νωρίτερα αρχίζει η πρόληψη των συγκρούσεων και των απειλών, τόσο καλύτερα.

Αντίθετα με το μεγάλο και ορατό κίνδυνο που αντιμετωπίζαμε στον Ψυχρό Πόλεμο, καμία από τις νέες απειλές δεν είναι καθαρά στρατιωτική, ούτε μπορούν ν' αντιμετωπιστούν με αμιγώς στρατιωτικά μέσα. Κάθε μία χρειάζεται ένα μίγμα μέσων. Η διάδοση όπλων μαζικού ολέθρου μπορεί να αναχαιτιστεί με ελέγχους των εξαγωγών και να καταπολεμηθεί με πολιτικές, οικονομικές και άλλες πιέσεις, με ταυτόχρονη βεβαίως αντιμετώπιση και των βαθύτερων πολιτικών αιτιών. Η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας μπορεί να απαιτήσει ένα μίγμα ικανοτήτων συλλογής πληροφοριών και αστυνομικών, δικαστικών, στρατιωτικών και άλλων μέσων. Στα αποσθρωμένα κράτη, μπορεί να χρειαστούν στρατιωτικά μέσα για την αποκατάσταση της τάξης, ανθρωπιστικά δε για την αντιμετώπιση της άμεσης κρίσης. Οι περιφερειακές συγκρούσεις χρειάζονται πολιτικές λύσεις, στη μετασυγκρουσιακή φάση όμως ενδέχεται να χρειαστούν στρατιωτικά μέσα και αποτελεσματική αστυνόμευση. Τα οικονομικά μέσα εξυπηρετούν την ανασυγκρότηση, η δε μη στρατιωτική διαχείριση κρίσεων βοηθεί στην αποκατάσταση της πολιτικής διακυβέρνησης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ιδιαίτερα καλά εξοπλισμένη για να ανταποκρίνεται σε τέτοιες πολύπτυχες καταστάσεις.

### **Οικοδόμηση της ασφάλειας στη γειτονιά μας**

Ακόμα και σε εποχή παγκοσμιοποίησης, η γεωγραφία διατηρεί τη σημασία της.

***Η διεύρυνση δεν θα πρέπει να δημιουργήσει νέες διαχωριστικές γραμμές στην Ευρώπη.***

***Ο διακαυνομός της αραβοϊσραηλινή σύγκρουσης αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα για την Ευρώπη.***

Μας συμφέρει ως Ευρώπη να κυβερνώνται σωστά οι χώρες με τις οποίες συνορεύουμε. Οι βίαιες συγκρούσεις μεταξύ των γειτόνων μας, τα αδύναμα κράτη όπου ανθεί το οργανωμένο έγκλημα, οι δυσλειτουργικές κοινωνίες ή οι δημογραφικές εκρήξεις έξω από την πόρτα μας συνεπάγονται προβλήματα και για την Ευρώπη.



Η ένταξη των προσχωρούντων κρατών αυξάνει την ασφάλειά μας, φέρνει όμως επίσης την Ένωση κοντύτερα σε ταραγμένες περιοχές. Καθήκον μας είναι να προωθήσουμε την εδραίωση ενός δακτυλίου καλοκυβερνώμενων χωρών στα ανατολικά και τα μεσογειακά σύνορα της Ένωσης, με τις οποίες να έχουμε στενές σχέσεις αρμονικής συνεργασίας.

Τρανότερο παράδειγμα της σπουδαιότητας του προτάγματος αυτού είναι τα Βαλκάνια. Χάρη στις συντονισμένες προσπάθειες της Ένωσης, των ΗΠΑ, της Ρωσίας, του ΝΑΤΟ και άλλων διεθνών εταίρων, η σταθερότητα της περιοχής δεν κινδυνεύει πια από την έκρηξη σημαντικών συγκρούσεων. Η αξιοπιστία της εξωτερικής μας πολιτικής εξαρτάται από την εδραίωση των εκεί επιτευγμάτων μας. Η ευρωπαϊκή προοπτική προσφέρει τόσο ένα στρατηγικό στόχο όσο και ένα κίνητρο για μεταρρυθμίσεις.

Δεν είναι προς το συμφέρον μας να δημιουργηθούν με τη διεύρυνση νέες διαχωριστικές γραμμές στην Ευρώπη. Τα ευεργετήματα της πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας θα πρέπει να τα παραχωρήσουμε και στους ανατολικούς μας γείτονες, φροντίζοντας ταυτόχρονα και για την επίλυση των εκεί πολιτικών προβλημάτων. Θα πρέπει τώρα να ενδιαφερθούμε σοβαρότερα και ενεργότερα για τα προβλήματα της περιοχής του Νότιου Καυκάσου, με την οποία θ' αποκτήσουμε επίσης εν καιρώ κοινά σύνορα.

Ο διακανονισμός της αραβοϊσραηλινής σύγκρουσης αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα για την Ευρώπη. Χωρίς αυτήν, δεν υπάρχει πιθανότητα επιτυχούς αντιμετώπισης των άλλων προβλημάτων της Μέσης Ανατολής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να εξακολουθήσει να ενδιαφέρεται σοβαρά και να είναι πρόθυμη να αφιερώσει ό,τι χρειάζεται μέχρις ότου λυθεί το πρόβλημα. Η λύση των δύο κρατών – την οποία η Ευρώπη υποστηρίζει από καιρό – τυγχάνει τώρα ευρείας αποδοχής. Η υλοποίησή της θ' απαιτήσει ενωμένη και συνεργατική προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των ΗΠΑ, των Ηνωμένων Εθνών και της Ρωσίας, καθώς και των χωρών της περιοχής, αλλά προπάντων των ίδιων των Ισραηλινών και των Παλαιστινίων.

Η όλη περιοχή της Μεσογείου εξακολουθεί ν' αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα οικονομικής στασιμότητας, κοινωνικής αναταραχής και ανεπίλυτων συγκρούσεων. Τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβάλλουν συνεχιζόμενη δέσμευση με τους μεσογειακούς μας εταίρους, μέσω αποτελεσματικότερης οικονομικής, ασφαλείακής και πολιτιστικής συνεργασίας στα πλαίσια της Διαδικασίας της Βαρκελώνης. Θα πρέπει επίσης να μελετηθεί μια εντονότερη δέσμευση έναντι του αραβικού κόσμου.

## ΜΙΑ ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΑΞΗ ΒΑΣΙΣΜΕΝΗ ΣΕ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΥΜΕΡΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Σ' έναν κόσμο παγκόσμιων απειλών, παγκόσμιων αγορών και παγκόσμιων ΜΜΕ, η ασφάλεια και η ευημερία μας εξαρτώνται ολοένα και περισσότερο από ένα αποτελεσματικό πολυμερές σύστημα. Στόχος μας είναι η ανάπτυξη μιας ισχυρότερης διεθνούς κοινωνίας, εύρυθμα λειτουργούντων διεθνών θεσμών και μιας διεθνούς τάξης βασισμένης σε κανόνες.

Είμαστε ακλόνητα προσηλωμένοι στην υποστήριξη και την ανάπτυξη του Διεθνούς Δικαίου. Θεμελιώδες πλαίσιο των διεθνών σχέσεων είναι ο Χάρτης του ΟΗΕ. Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών έχει την κύρια ευθύνη για τη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας διεθνώς. Η ενίσχυση του ΟΗΕ, ο εφοδιασμός του με ό,τι χρειάζεται για να ανταποκρίνεται στις ευθύνες του και να ενεργεί αποτελεσματικά, αποτελεί προτεραιότητα για την Ευρώπη.

***Η ασφάλεια και η ευημερία μας εξαρτώνται ολοένα και περισσότερο από ένα αποτελεσματικό πολυμερές σύστημα.  
Είμαστε ακλόνητα προσηλωμένοι στην υποστήριξη και την ανάπτυξη του Διεθνούς Δικαίου.  
Θεμελιώδες πλαίσιο των διεθνών σχέσεων είναι ο Χάρτης του ΟΗΕ.***

Επιθυμούμε να μπορούν οι διεθνείς οργανισμοί, καθεστώτα και συνθήκες να λειτουργούν αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση των απειλών για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, και πρέπει επομένως να είμαστε πρόθυμοι ν' αναλάβουμε δράση όταν παραβιάζονται οι κανόνες τους.

Καίριοι φορείς του διεθνούς συστήματος, όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και οι διεθνείς χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, διευρύνουν ήδη τον κύκλο των μελών τους. Η Κίνα έχει ήδη προσχωρήσει στον ΠΟΕ, ενώ η Ρωσία διαπραγματεύεται την προσχώρησή της. Στόχος μας θα πρέπει να είναι η διεύρυνση του κύκλου των μελών των φορέων αυτού του είδους, με ταυτόχρονη διατήρηση του υψηλού τους επιπέδου.

Ένας από τους ακρογωνιαίους λίθους του διεθνούς συστήματος είναι η διατλαντική σχέση, η οποία δεν εξυπηρετεί μόνο το διμερές μας συμφέρον, παρά ενισχύει και την όλη διεθνή κοινότητα. Σημαντική έκφραση αυτής της σχέσης είναι το ΝΑΤΟ.

Άλλος παράγοντας που ενισχύει τη διεθνή διακυβέρνηση είναι οι περιφερειακές οργανώσεις. Ιδιαίτερη σπουδαιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση έχει η δύναμη και η αποτελεσματικότητα της ΟΑΣΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης. Και άλλες όμως περιφερειακές οργανώσεις, όπως ο ASEAN, η MERCOSUR και η Αφρικανική Ένωση, συμβάλλουν σημαντικά σ' έναν πιο εύτακτο κόσμο.

Προϋπόθεση για μια διεθνή τάξη βασισμένη σε κανόνες είναι να εξελίσσεται το δίκαιο, ανταποκρινόμενο σε προκλήσεις όπως η διάδοση των όπλων μαζικού ολέθρου, η τρομοκρατία και η αλλαγή του κλίματος. Έχουμε συμφέρον να συμβάλουμε στην περαιτέρω ανάπτυξη των ήδη υφιστάμενων θεσμών, όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, και να υποστηρίξουμε τους νεοσύστατους, όπως το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο. Η ίδια μας πείρα στην Ευρώπη αποδεικνύει ότι η ασφάλεια μπορεί να εδραιωθεί μέσα από οικοδόμηση εμπιστοσύνης και καθεστώτα ελέγχου των εξοπλισμών. Τα μέσα αυτά έχουν επίσης να προσφέρουν πολύτιμη συμβολή στην ασφάλεια και τη σταθερότητα, τόσο στη γειτονιά μας όσο και πέρα από τα όριά της.

Η ποιότητα της διεθνούς κοινωνίας εξαρτάται από την ποιότητα των κυβερνήσεων στις οποίες θεμελιώνεται. Η καλύτερη εγγύηση της ασφάλειάς μας είναι ένας κόσμος δημοκρατικών κρατών με χρηστή διακυβέρνηση. Η διάδοση της χρηστής διακυβέρνησης, η υποστήριξη των κοινωνικών και πολιτικών μεταρρυθμίσεων, η αντιμετώπιση της διαφθοράς και της κατάχρησης εξουσίας, η εδραίωση του κράτους δικαίου και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι οι καλύτεροι τρόποι ισχυροποίησης της διεθνούς τάξης.

Οι πολιτικές ανάπτυξης και εμπορίου μπορούν ν' αποτελέσουν ισχυρότατα μέσα προαγωγής των μεταρρυθμίσεων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη αποτελούν τους μεγαλύτερους χορηγούς επίσημης βοήθειας και τη μεγαλύτερη οντότητα διεθνούς εμπορίου του κόσμου, και βρίσκονται ως εκ τούτου σε καλή θέση για να προωθήσουν αυτούς τους στόχους.

Η προαγωγή της χρηστής διακυβέρνησης μέσω προγραμμάτων βοήθειας, επιβολής όρων και στοχοθετημένων εμπορικών μέτρων παραμένει σημαντικό στοιχείο της πολιτικής μας, το οποίο θα πρέπει και να ενισχύσουμε περαιτέρω. Ένας κόσμος που φαίνεται να προσφέρει δικαιοσύνη και ευκαιρίες σε όλους θα είναι και ασφαλέστερος για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους πολίτες της.

Ορισμένες χώρες έχουν αυτοτοποθετηθεί εκτός των ορίων της διεθνούς κοινωνίας. Μερικές επιζητούν τη μόνωση, ενώ άλλες παραβιάζουν συστηματικά τους διεθνείς κανόνες. Είναι επιθυμητό να επανέλθουν στη διεθνή κοινότητα αυτές οι χώρες, η δε Ένωση θα πρέπει να είναι πρόθυμη να παράσχει βοήθεια προς τούτο. Όσες αρνούνται να το πράξουν θα πρέπει να καταλάβουν ότι η στάση τους συνεπάγεται κάποιο τίμημα, μεταξύ άλλων στις σχέσεις τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

### III. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει σημειώσει πρόοδο προς μια συνεκτική εξωτερική πολιτική και αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων. Διαθέτουμε πια μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά, και το έχουμε αποδείξει στα Βαλκάνια και εκτός αυτών. Αν όμως πρόκειται να προσφέρουμε συμβολή ανάλογη με το δυναμικό μας, θα πρέπει να κινηθούμε πιο δραστήρια, με μεγαλύτερη συνοχή και με μεγαλύτερες ικανότητες. Και να εργαστούμε μαζί με άλλους.

***Χρειάζεται ν' αναπτύξουμε μια στρατηγική νοοτροπία που να προωθεί την έγκαιρη, γρήγορη, και – όπου χρειάζεται – στιβαρή επέμβαση.***

**Πιο δραστήρια** στην επιδίωξη όλων μας των στρατηγικών στόχων. Αυτό ισχύει για το πλήρες φάσμα μέσων διαχείρισης κρίσεων και πρόληψης συγκρούσεων που διαθέτουμε, και στο οποίο συμπεριλαμβάνονται πολιτικές, διπλωματικές, στρατιωτικές, μη στρατιωτικές, εμπορικές και αναπτυξιακές δραστηριότητες. Χρειάζονται ενεργές πολιτικές για την αντιμετώπιση των νέων δυναμικών απειλών. Χρειάζεται ν' αναπτύξουμε

μια στρατηγική νοοτροπία που να προωθεί την έγκαιρη, γρήγορη, και – όπου χρειάζεται – στιβαρή επέμβαση.

Ως ένωση 25 κρατών που δαπανούν συνολικά πάνω από 160 δισεκατομμύρια ευρώ για την άμυνα, θα έπρεπε, αν χρειαστεί, να μπορούμε να εκτελούμε δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις ταυτόχρονα. Θα μπορούσαμε να προσθέσουμε ιδιαίτερη αξία αναπτύσσοντας επιχειρήσεις με συμμετοχή τόσο στρατιωτικών όσο και μη στρατιωτικών ικανοτήτων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να υποστηρίζει τον ΟΗΕ όταν αυτός αντιδρά σε απειλές για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Η Ένωση είναι αποφασισμένη να τονώσει τη συνεργασία της με τον ΟΗΕ στη βοήθεια προς χώρες που βγαίνουν από φάσεις συγκρούσεων, να ενισχύσει δε την υποστήριξή της προς αυτόν στις βραχυπρόθεσμες επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων.

Πρέπει να είμαστε ικανοί να ενεργούμε προτού επιδεινωθεί η κατάσταση στις γύρω μας χώρες, μόλις διαπιστώνονται σημάδια εξάπλωσης όπλων μαζικού ολέθρου, και προτού ανακύψουν καταστάσεις έκτακτης ανθρωπιστικής ανάγκης. Η προληπτική εμπλοκή μπορεί να προλάβει την εμφάνιση σοβαρότερων προβλημάτων στο μέλλον. Αν η Ευρωπαϊκή Ένωση αναλάβει μεγαλύτερες ευθύνες και γίνει πιο δραστήρια, θα έχει και μεγαλύτερο πολιτικό βάρος.

**Με μεγαλύτερες ικανότητες.** Μια πιο ικανή Ευρώπη είναι στόχος εφικτός, έστω και αν η πλήρης υλοποίηση του δυναμικού μας θα χρειαστεί καιρό. Ορισμένες δράσεις που έχουν ήδη ξεκινήσει, ιδίως δε η συγκρότηση οργανισμού άμυνας, αποτελούν βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση.

Για να μετατρέψουμε τις ένοπλες δυνάμεις μας σε πιο ευέλικτες και ευκίνητες δυνάμεις και να τις καταστήσουμε ικανές ν' αντιμετωπίσουν τις νέες απειλές, θα πρέπει ν' αυξήσουμε τους πόρους που αφιερώνουμε στην άμυνα και να τους χρησιμοποιούμε αποτελεσματικότερα.

Η συστηματική συγχρησιμοποίηση και συμμερισμός των αμυντικών μέσων και τις αλληλεπικαλύψεις θα περιορίζε, και τα έξοδα θα μείωνε, και – μεσοπρόθεσμα – τις δυνατότητες θα αύξανε.

Σχεδόν σε κάθε σημαντική επέμβαση, τη στρατιωτική αποτελεσματικότητα ακολουθεί πολιτικό χάος. Μας χρειάζεται μεγαλύτερη ικανότητα αξιοποίησης όλων των αναγκαίων μη στρατιωτικών μέσων και σε καταστάσεις κρίσης και στις επόμενες φάσεις.

Μεγαλύτερες διπλωματικές ικανότητες : μας χρειάζεται ένα σύστημα που να συνδυάζει τα μέσα των κρατών μελών μ' εκείνα που διαθέτουν τα όργανα της Ένωσης. Η αντιμετώπιση προβλημάτων που απέχουν περισσότερο και μας είναι πιο ξένα απαιτεί καλύτερη κατανόηση και επικοινωνία.

Η κοινή εκτίμηση των απειλών συνιστά την καλύτερη βάση για κοινή δράση. Αυτό προϋποθέτει βελτιωμένο συμμερισμό πληροφοριών μεταξύ κρατών μελών και με τους εταίρους μας.

Καθώς αυξάνουμε τις δυνατότητές μας στους διάφορους τομείς, θα πρέπει να σκεφτόμαστε με ευρύτερο φάσμα αποστολών κατά νου. Σ' αυτές θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν κοινές επιχειρήσεις αφοπλισμού, υποστήριξη τρίτων χωρών στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας και στη μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας – το τελευταίο ως μέρος ευρύτερου έργου οικοδόμησης θεσμών.

Οι μόνιμες ρυθμίσεις ΕΕ-NATO, και ιδίως οι λεγόμενες «Βερολίνο +», ενισχύουν την επιχειρησιακή ικανότητα της Ένωσης και παρέχουν το πλαίσιο για τη στρατηγική εταιρική σχέση των δύο οργανισμών στη διαχείριση των κρίσεων. Αυτό απηχεί την κοινή μας εδραιωμένη πρόθεση ν' αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις του νέου αιώνα.

**Με μεγαλύτερη συνοχή.** Η κεντρική ιδέα της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας και της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας είναι ότι είμαστε δυνατότεροι όταν ενεργούμε από κοινού. Τα τελευταία χρόνια, συστήσαμε πολλά και διάφορα μέσα, καθένα με τη δική του δομή και λογική.

Το ζητούμενο τώρα είναι να συνδυάσουμε τα διάφορα μέσα και ικανότητες : τα ευρωπαϊκά προγράμματα βοήθειας και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης, τις στρατιωτικές και μη στρατιωτικές δυνατότητες των κρατών μελών, και άλλα μέσα. Όλα αυτά μπορούν να έχουν επίπτωση στην ασφάλειά μας και στην ασφάλεια των τρίτων χωρών. Η ασφάλεια είναι η πρώτη προϋπόθεση της ανάπτυξης.

Οι διπλωματικές προσπάθειες, οι αναπτυξιακές, εμπορικές και περιβαλλοντικές πολιτικές, όλα θα πρέπει να βαδίζουν στον ίδιο δρόμο. Σε μια κρίση, τίποτε δεν μπορεί ν' αντικαταστήσει την ενότητα της ηγεσίας.

Κρίσιμης σημασίας στον αγώνα τόσο κατά της τρομοκρατίας όσο και κατά του οργανωμένου εγκλήματος είναι ο βελτιωμένος συντονισμός μεταξύ εξωτερικής δράσης και πολιτικών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών.

Η ανάγκη μεγαλύτερης συνοχής δεν αφορά μόνο τα ενωσιακά μέσα· ισχύει επίσης και για τις εσωτερικές δραστηριότητες των επί μέρους κρατών μελών.

Συνοχή στις πολιτικές απαιτείται επίσης και σε περιφερειακό επίπεδο, ιδίως όσον αφορά την αντιμετώπιση συγκρούσεων. Σπάνια λύνονται τα προβλήματα σε μία χώρα μεμονωμένα, ή χωρίς περιφερειακή υποστήριξη, όπως καταδεικνύει, με διάφορους τρόπους, η πείρα τόσο των Βαλκανίων όσο και της Δυτικής Αφρικής.

**Συνεργασία με τους εταίρους.** Λίγα είναι – αν υπάρχουν – τα προβλήματα που μπορούμε ν' αντιμετωπίσουμε μόνοι μας. Οι απειλές που περιγράφονται στα προηγούμενα είναι κοινές απειλές, που τις αντιμετωπίζουν και όλοι οι στενότεροι εταίροι μας. Η διεθνής συνεργασία αποτελεί ανάγκη. Πρέπει να επιδιώξουμε τους στόχους μας τόσο μέσω πολυμερούς συνεργασίας στους διεθνείς οργανισμούς όσο και μέσω εταιρικών σχέσεων με σημαντικούς παράγοντες.

***Ενεργώντας από κοινού, η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι Ηνωμένες Πολιτείες μπορούν να αποτελέσουν μια κολοσσιαία δύναμη αγαθού για τον κόσμο μας.***

Αναντικατάστατη θέση κατέχει η διατλαντική σχέση. Ενεργώντας από κοινού, η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι Ηνωμένες Πολιτείες μπορούν να αποτελέσουν μια κολοσσιαία δύναμη αγαθού για τον κόσμο μας. Στόχος μας θα πρέπει να είναι μια αποτελεσματική και ισόρροπη εταιρική σχέση με τις ΗΠΑ, και αυτός ο στόχος αποτελεί ένα λόγο παραπάνω για να αναπτύξει ακόμη περισσότερο η Ένωση τις δυνατότητές της και να βελτιώσει τη συνοχή της.

Θα πρέπει να συνεχίσουμε την επιδίωξη στενότερων σχέσεων με τη Ρωσία, που αποτελεί σημαντικό παράγοντα της ασφάλειας και της ευημερίας μας. Ο σεβασμός κοινών αξιών θα υποβοηθήσει την πρόοδο προς μια στρατηγική εταιρική σχέση.

Η ιστορία, η γεωγραφία και η πολιτιστική κληρονομιά μας συνδέουν με όλα τα μέρη του κόσμου, και δη με τους γείτονές μας της Μέσης Ανατολής και με τους εταίρους μας της Αφρικής, της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας. Οι σχέσεις αυτές αποτελούν πολύτιμο κεφάλαιο, αξιοποιητέο για περαιτέρω πρόοδο. Θα πρέπει να στρέψουμε ιδίως την προσοχή μας στην ανάπτυξη στρατηγικών εταιρικών σχέσεων με την Ιαπωνία, την Κίνα, τον Καναδά και την Ινδία, καθώς και με όσες άλλες χώρες συμμερίζονται τους στόχους και τις αξίες μας και είναι διατεθειμένες ν' αναλάβουν δράση προς υποστήριξή τους.

## **Συμπέρασμα**

Ζούμε σ' έναν κόσμο χαρακτηριζόμενο από καινούργιους κινδύνους αλλά και νέες ευκαιρίες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει τη δυνατότητα να προσφέρει σημαντική συμβολή, τόσο στην αντιμετώπιση των απειλών όσο και στην προσπάθεια αξιοποίησης των ευκαιριών. Μια δραστήρια και ικανή Ευρωπαϊκή Ένωση θα επηρέαζε την κατάσταση σε παγκόσμια κλίμακα, συμβάλλοντας έτσι σε ένα αποτελεσματικό πολυμερές σύστημα που θα οδηγήσει σ' έναν δικαιότερο, ασφαλέστερο και πιο ενωμένο κόσμο.